

BRUK SITATENE!

Studer Formann Maos skrifter, følg hans lære og handle i samsvar med hans rettleiing.

Slik het det på første oppslag i den lille røde boka, etter portrettet av formannen, gjengitt i Lin Biaos «egen kalligrafi» og oversatt til all verdens språk på siden rett etter – i millioner på millioner av lille røde-bøker. Disse ble spredt over store deler av kloden i løpet av tre, fire, kanskje seks år, til inspirasjon for opprørere i så forskjellige samfunn som de kinesiske utkanter og det senmoderne Europa. Den lille boka evnet å skape begeistring, harme og lystighet nær sagt overalt.

Som gjenstand er boka med Mao-sitater uovertruffen som symbol på den kinesiske Kulturrevolusjonen og dens ringvirkninger fjernt og nær. Men samtidig med at den er svært godt kjent, er den et mystisk objekt, ikke bare mytisk. Hva står egentlig i den? Hva ligger i utsagnene, hvordan er de ment og hvordan kan de tolkes? Hvor kommer sitatene fra? Hvem valgte dem ut og satte boka sammen? Hva tenkte de på da? Hvordan ble den oversatt til alle språkene? Hvordan ble den brukt i Vesten – her i Norge – i studiesirkler i de små, små lokallagene av SUF eller Rød Ungdom? Er det grunnlag for å anse Maos lille røde som et kultobjekt – en slags magisk gjenstand?

Sitatboka har en interessant utgivelsehistorie i Norge. Originalen var kommet ut i store opplag i Kina allerede i 1964, og i 1967 ble den direkteoversatt fra kinesisk av professor Henry Henne og utgitt på Aschehoug forlag som *Mao Tse-tungs Røde Bok*. Samme året kom det en «autorisert» utgave på norsk fra «Forlaget for fremmede språk» i Beijing: *Sitater fra Formann Mao Tse-tung* – den utgaven som ble den kjente og typiske. Vi vet ikke hva slags avstand i tid det var mellom de to utgavene, eller hvordan Aschehoug forholdt seg til utgivelsestillatelser og opphavsrettsspørsmål. I dagens Aschehoug klarer ingen å sette over til noen som kan si noe om dette. Vi har heller ikke klart å finne spor av filologisk debatt om variasjoner mellom de to oversettelsene.

I 1972 kom det en ny utgave av boka fra forlaget i Beijing, der man hadde fjernet det pompøse forordet av den da diskrediterte «Maos etterfølger», Lin Biao (han

var blitt renegat og sviker, og han styrtet med et fly over øde landskap i Mongolia, angivelig på vei til Sovjetunionen). Resten av boka var imidlertid uforandret, bortsett fra at formatet var litt mindre og plastomslaget mer glinsende, med gullskrift utenpå. Teksten var den samme.

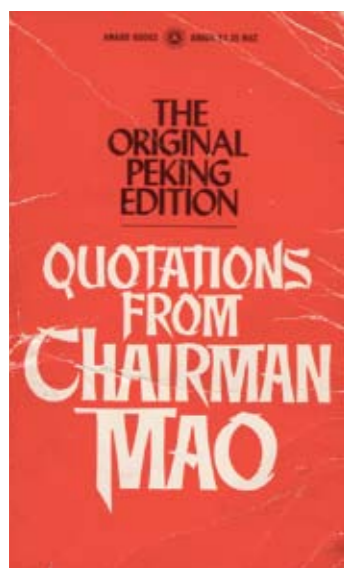
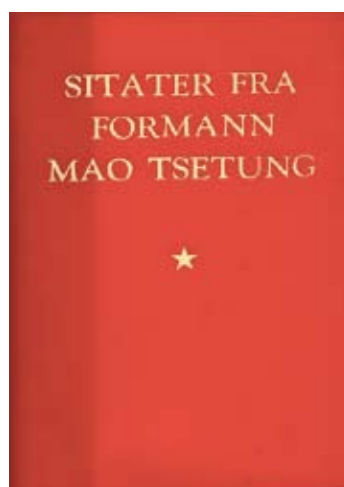
Samme år utga Oktober forlag en 372-siders utgave av Maos *Skrifter i utvalg* i stort format. Året før hadde de gitt ut noen små hefter med enkelte høydepunkter – så som *Bekjemp bokdyrkelsen*, *Om motsigelsen*, *Om praksis* og *Tale på Yenan-konferansen om litteraturen og kunsten*. Tidligere hadde NKP-forlaget Ny Dag gitt ut *Verker i utvalg* i 5 bind (1963–64), og den vesle Oslo Bok- og papirhandel, som var samlingspunkt for de norske '63-maoistene, hadde også utgitt iallfall ett småskrift.

Utgavene av Maos utvalgte verker på Oktober forlag i Norge ble alle oversatt via tredjespråk, fra autoriserte, engelskspråklige kilder, av et eget, hemmelig oversetterkorps ansatt av Oktober. Da de ga ut de fem bindene med Maos *Verker i utvalg* i 1977–1980, var ikke det noen nyutgivelse av Ny Dag-utgaven. Hele verket var oversatt på nytt, etter kinesernes den gang nyeste offisielle engelske utgave, ifølge Knut Johansen, sjef på Oktober på den tida. Hvem det var som utførte oversettelsen, og om det var noen som hadde sittet i Beijing eller Oslo på 60-tallet og jobbet med den norske språkdrakten i den autoriserte utgaven av den lille røde, kunne vært interessant å vite. Sannsynligvis var det en av de gamle NKP-erne som oversatte fra engelsk eller russisk. Vi vet at Nils Holmberg, som på begynnelsen av 60-tallet var i Kina i lange perioder og oversatte Mao-tekster til svensk, selv ikke kunne kinesisk.

Et eksempel på forskjellene mellom de to norske oversettelsene, er sitatet som åpner litteraturkapitlet i boka vår: «Stå samlet, vær våkne, alvorlig og livlige». Hos Henne lyder dette Mao-sitatet slik: «Vær ett, vær våken, vær alvorlig, vær vital.» Harald Bøckman kommenterer forskjellen slik: «Siden det dreier seg om et motto for en anti-japansk høgskole, bør det jo være flertall, ergo er den første bedre. Men jeg ville oversatt det med noe i retningen av 'Forén dere, vær innbitte, skjerp et og livlige'.»¹

Også i andre vestlige land kom det lokale utgaver før kineserne valgte å sikre seg kontrollen og selv framstille oversettelsene. Det virker også som om flere forlag utga boka parallelt med den kinesiske, uten at det dreide seg om alternative oversettelser – for eksempel utga Peabody International Center i Nashville, Tennessee en utgave i 1967 med et interessant forord av Stewart Fraser, men for øvrig identisk med Beijing-utgaven.

Fraser gir i sitt forord et riss av bakgrunnen for den lille røde boka. Den første utgaven kom altså i mai 1964, redigert av Hsiao Hua, den gang leder for det politiske avsnittet i Folkets frigjøringshær. Boka var til intern bruk i militæret, som var den første samfunnssektoren som skulle renskes – en forløper til Kulturrevolusjonen. Grunntanken i denne opprensingen, som forsvarssjef Lin Biao kjempet for og vant fram med, var at det var viktigere med politisk skolering enn militær trening. Hvis man hadde de riktige tankene, ville også den militære strategien bli riktig. Dette er kanskje også grunnen til at den lille røde boka har mye militærstakk i seg. Formatet var tilpasset brystlommene på soldatenes uniformer.

1 Harald Bøckman i e-post til Jon Rognlien 27. august 2009

Boka består av omlag 400 sitater, hentet fra mange forskjellige kilder. De fleste av dem (70 %) fantes imidlertid allerede i Maos utvalgte skrifter i 4 bind, og mye, over en fjerdedel, er hentet fra fire sentrale tekster: *Kinas kommunistiske partis plass i den nasjonale krig* (oktober 1938), *Om koalisjonsregjeringen* (24. april 1945), *Om den riktige behandlingen av motsigelser i folket* (27. februar 1957) og *Tale på det kinesiske kommunistpartiets landskonferanse om propagandaarbeid* (12. mars 1957). Nesten alle tekstene i boka er altså hentet fra langt tilbake i tid.

Den lille røde fikk fort en enorm spredning. Allerede i 1966 ble den utgitt på engelsk, og det kom raskt utgaver på fransk, spansk og japansk, og etter hvert en hel mengde andre språk. I Kina var den etter ett år spredt i over 100 millioner eksemplarer, og alle kinesere som ikke var analfabeter, skulle ha sin egen sitatbok. I Sovjet ble den straks forbudt, og eksemplarer ble beslaglagt i massevis på grensen, når tollerne gjennomførte de transsibiriske vognsettene.

Kineserne skulle helst lære sitater utenat, og fra Kulturrevolusjonen ble det i vestlige medier rapportert om store folkemasser som ropte ut sitater i kor – ute i gatene, sittende på fortauskanter, på busser, tog og fly. Boka fikk funksjon som en slags bønnensamling, som en katekisme, og på hundrevis av forskjellige propagandaplakater har den en helt sentral rolle. Bokas krefter blir understreket i strålende illustrasjoner der sterke, stolte og blide mennesker holder den opp mot morgenrødmens håpefulle lys.

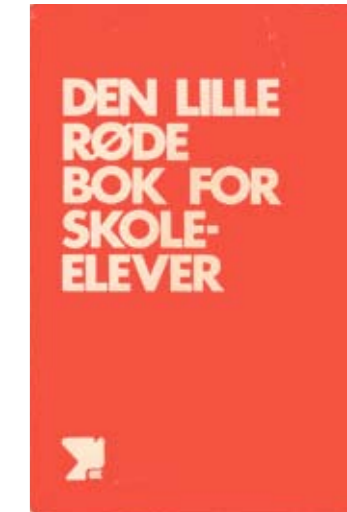
Ideen med en liten samling ekstrakter av riktige tanker – en liten, rød bok, eventuelt i andre farger – ble en stor suksess. Det er vanskelig å få noen oversikt over hvor mange eksemplarer av originalen som ble trykket totalt. Bøckman mener at det beste estimatet er at innen utgangen av 1968 var boka trykket i 740 millioner eksemplarer. Og de fortsatte å trykke nye opplag langt ut på 70-tallet. Wikipedia forteller at samlet opplag er over en milliard. Og ikke bare gikk den i ufattelig store opplag, men den avfødte også kopier, plagiater, parafraser og parodier i et uoversiktlig antall.

Andre lille røder

Av disse variantene er kanskje *Den lille røde bok for skoleelever* den som ble mest kjent i Norge, oversatt fra dansk av Carl Henrik Størmer og utgitt på Pax forlag i 1969. Dette er en bok som skal mane skoleungdommer til opprør ved å snu opp-ned på forventede sannheter og lære dem å stille de riktige spørsmålene. Boka ble en omstridt gjenstand, og på mange skoler var den forbudt. Ble det oppdaget at elever hadde den under pulten eller i lomma, kunne lærerne foreta beslag. Men heldigvis var boka billig og lett å få tak i, og det var naturligvis umulig å hindre at den fikk stor utbredelse.

Oversetteren, Carl Henrik Størmer, hadde også tilrettelagt boka for norske forhold, som det heter. Men så var han også ml-er, og dermed var det ikke så greit. For den lille røde Pax-boka var dypt foraktet av de norske maoistene. Sikkert på grunn av det frivole innholdet og den anti-autoritære grunnholdningen, men også fordi den åpenbart koddet med noe man ikke skal koddet med - den gjenstanden som samlet de viktigste og riktige tankene til den viktigste politiske lederen noensinne.

Lørdag 7. november 1969 hadde VG et helsides oppslag med tittelen «Telefonsji-

kane mot forlagssjef Bjerkmann», daværende sjef for Pax forlag. Her får vi høre at Bjerkmann mottar uønskede telefoner: «Hver kveld siden onsdag er det blitt ringt regelmessig hevt 20. minutt, og de som hevder å ville diskutere boken, tyr ganske snart til obskøne skjellsord,» kan Bjerkmann fortelle. Om telefonsjikanen kommer fra ml-hold, vites tydeligvis ikke, men med overskriften under, er det åpenbart at det er det VG vil insinuere: «Størmers helomvending kom samtidig med SUF-standpunkt».

Størmer hadde gått ut og kritisert boka han selv hadde oversatt. Bjerkmann sier: «Størmers helomvending er kommet ganske plutselig etter at SUFs standpunkt til boken er blitt kjent. Oversetteren forsvarte jo 'Den lille røde bok' så sent som på pressekonferansen i forbindelse med utgivelsen.»

I dag forteller Størmer oss: «Den 'telefonsjikanen' han beskriver var nok først og fremst fra representanter for det 'svarte fastland' som var rystet over at noen ville utgi en bok som drev gjøn med og angrep skolens og lærernes autoritet. Det var som å angripe selve nasjonens grunnvoll.»

Forfatteren av boka var en kjent, opprørsk dansk pedagog. Anti-autoritære holdninger var den gangen politisk korrekte og moteriktige, både i Danmark og i liberale kretser i Norge. Pax forlag var sterkt preget av disse tankene. Boka inneholdt mange friske og morsomme idéer som uten tvil kunne bidra til diskusjon og bevisstgjøring om skolelevers rett til både å ha og til å uttrykke egne meninger; og

«Vi skal frigjøre Taiwan» står det på denne plakaten som tydeligvis har inspirert det britiske avantgardebandet Matching Mole.

til å kritisere lærere og andre autoriteter. Som sådan var boken et friskt pust inn i et ellers ganske muggent skoleverk. Politisk sett soknet nok forfatteren til en variant av anarkismen.

Boken virket naturligvis provoserende på SUF. Selv om ML-bevegelsen støttet opp om elevopprør var den alt annet enn anti-autoritær, og hadde Maos lille røde som den eneste sanne veileder. Anti-autoritære idéer ble generelt vurdert som 'venstreavvik' og ansett som styggedom. Når boka i tillegg bar navn og format som den lille røde, var det nærmest en helligbrøde.

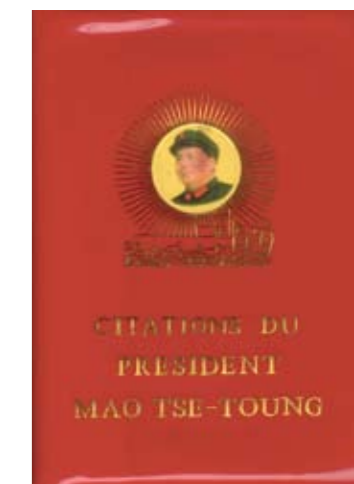
Som oversetter ble også jeg angrepet både fra høyre og venstre, og måtte presisere at jeg ikke delte forfatterens politiske grunnsyn som jeg fant lite konstruktivt. Jeg trodde ikke at boka kom til å forårsake en revolusjon i skoleverket. Denne presiseringen var det som ble oppfattet som en 'helomvending'. Jeg var blitt en frafallen fra Pax-tenkningen. Det var mange som ikke forsto at man som oversetter ikke nødvendigvis går god for forfatterens politiske grunnsyn eller alle hans metoder. Fordi jeg var en opprørsk lærerstudent, ble jeg sett på som medspiller med forfatteren i ett og alt.»

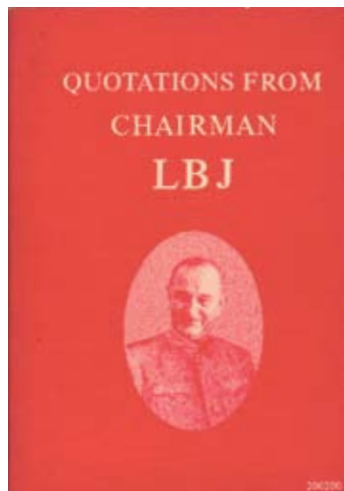
Den lille røde bok for skoleelever fikk noen spredte oppfølgere året etter. I 1970 kom *Soldatens lille røde bok*, skrevet av den radikale skøyteløperen Lasse Efskind, og *Guds lille røde bok*, en samling bibelsitater som skulle vise at kristendommen egentlig var sosialistisk. Også disse to kom på Pax forlag. Men de fikk ikke samme status som forløperen, som var blitt en kultgjenstand blant skoleungdommer.

En helt annen variant av «lille bok»-sjangeren er Muammar al-Gaddafis lille grønne bok, *The Green Book*, som ble delt ut til folk som var på besøk eller på jobb i Libya. Den har tre deler: «The solution of the problem of democracy – The authority of the people», «The solution of the economic problem – Socialism» og «The social basis of the third universal theory», som det heter i den engelske oversettelsen. Baksideteksten avsluttes med å slå fast at «The living philosophy is inseparable from life itself and erupts from its essence. It is the philosophy of Muammar Qat-hafi». Også det er det vanskelig å være uenig i, kanskje bortsett fra siste setning.

Parodier på de maoistiske gjenstandene fantes også. I Italia oppsto det en Dada-maoistisk retning som tillot seg å bruke Mao og maoisme til alt mulig merkelig i opprørsåret 1977. Andy Warhol tok også for seg av det kjente ansiktet og brukte det til sin n-te serie av lettvinportretter av kjendiser til skyhøye priser. Og den britiske ultraavantgardistiske musikkgruppa Matching Mole, med Soft Machine-trommeslageren Robert Wyatt i spissen, utga sin *Little Red Record* i 1972 med et cover som var en parafraze over en kinesisk propagandaplakat.

I vår tid blir det gitt ut piratutgaver av Maos lille røde som kitschgjenstander, til salgs på markeder i Kina og i retrobutikker i Vesten. En fransk sådan, innkjøpt av oss i Bruxelles i 2009, er utrustet med et ekstra fargesprakende Mao-portrett på det glinsende plastomslaget, og en liten billedserie av den store lederen i mange forskjellige positurer – for eksempel i badekåpe etter den berømmelige svømmeturten i Yangtze eller ved bordtennisbordet i full vigør. For øvrig skal boka være den samme som «originalen». Ifølge betjeningen i kitsch/gavebutikken *Rouge*, som solgte boka, er den blitt en bestselger blant vareutvalget.

Sitater av andre formenn

En sprudlende morsom utgivelse kom i 1968 i USA, med tittelen *Quotations from chairman LBJ*. I format, layout og tonefall var den akkurat som Maos lille røde, men besto altså av ting som USAs daværende president, Lyndon B. Johnson, hadde sagt i ulike sammenhenger. Parodien er gjennomført, og begynner med en uttalelse av filmmogulen Jack Valenti, en av LBJs nærmeste støttespillere, litt på samme måte som Lin Biao hadde åpnet Mao-boka:

«I sleep each night a little better, a little more confidently, because Lyndon Johnson is my President. For I know he lives and thinks and works to make sure that for all America, and indeed the growing body of the free world, the morning shall always come.»

De to skøyerne som står bak samlingen, Jack Shepherd og Christopher S. Wren, titulerer seg som oversettere i denne lille erklæringen:

«These quotations have been taken from the speeches, musings and digressions of Lyndon Baines Johnson. Their date and source are noted for reference. No effort has been made to rework these heroic thoughts into grammatical English.

Let workers, peasants, students, housewives and Republicans study, memorize and digest the exhortations of Chairman Johnson. Let little children add their tiny voices to public and private recitations of these joyous inspirations.»

Så følger det en serie absurde gullkorn, helt på høyde med de raritetene som senere er kommet ut i samlinger med uheldige utsagn fra Bush senior og junior, Dan Quayle, Silvio Berlusconi, Jacques Chirac osv. LBJ blir i boka sitert på ting som: «Idaho's potatoes are wonderful, but Idaho can produce greater treasures for America in the lives and in the minds of Idaho's sons and daughters.»

Her til lands har Niels Chr. Geelmuyden vært flittig i å samle inn sitater av den nærmest clairvoyante fredsforskeren og kosmopolitten Johan Galtung – alle slags uttalelser om hvordan fremtiden kommer til å te seg, utgitt i boka *Vår daglige død*. Geelmuyden har også gjort offentligheten en stor tjeneste ved å sitere Gro Harlem Brundtland slik hun egentlig hadde uttrykt seg i et portrettintervju før pressesekretæren fikk manipulere det. Brundtland-intervjuet finnes utgitt i tre versjoner – den manipulerte i *Det Nye*, en umanipulert i *Kapital* og en fullstendig versjon i boka *Ærlighetens komedie*.

VÅG Å KJEMPE, VÅG Å VINNE

– utdrag fra *Sitater fra Formann Mao Tse-Tung* – Forlaget for fremmede språk, Beijing 1967.

Maos lille røde er på 350 sider, med 33 kapitler og omlag 400 sitater. Kapitlene har titler som: «Partiutvalgenes ledelse», «Masselinjen», «Våg å kjempe, våg å vinne», «Kritikk og selvkritikk», «Om korrigeringen av feilaktige oppfatninger», «Demokrati på de tre hovedområdene», «Den riktige behandlingen av motsigelser i folket»,

Kjernekraften som fører vår sak framover er Kinas kommunistiske parti.

Det teoretiske grunnlaget som danner rettesnoren for vår tenkning er marxismen-leninismen.

Skal det bli noen revolusjon, må det finnes et revolusjonært parti. Uten et revolusjonært parti, uten et parti som bygger på den marxistisk-leninistiske revolusjonære teori og som er av marxistisk-leninistisk revolusjonær type, er det umulig å lede arbeiderklassen og de brede folkemassene i kampen for å knuse imperialismen og dens lakeier.

En revolusjon er ikke noe middagselskap, det er ikke det samme som å skrive et essay, male et bilde eller å brodere. Den kan ikke være så forfinet, så makelig og mild, så moderat, vennlig, høflig, tilbakeholdende og høymodig. En revolusjon er en omveltning, en voldshandling som medfører at en klasse styrter en annen klasse.

Alle reaksjonære er papirtigrer. I sin framtoning er de reaksjonære fryktinngytende, men i virkeligheten er de ikke så mektige. Sett over lang sikt er det ikke de reaksjonære, men folket som er virkelig maktfulle.

Det er vi som har oppgaven å organisere folket. Og når det gjelder de reaksjonære i Kina, er det vi som har oppgaven å organisere folket med henblikk på å styrte dem. Alt reaksjonært er det samme – slår du ikke til det, faller det ikke. Det er akkurat som når en feier golvet. Der hvor kosten ikke kommer til, der vil som regel støvet ikke forsvinne av seg selv.

«Imperialismen og alle reaksjonære er papirtigrer», «Folkekrig» osv. Noen av sitatene kunne like gjerne stått i en «Elsk din selvhjelpsbok», andre har karakter av filosofiske gåter, andre igjen er sjokkerende banale – og nesten alle kan tolkes i mange retninger, brukes i all verdens situasjoner, motvirke mange argumenter. Men slik må sånne bøker være, ellers får de ingen kraft.

De første to sitatene i boka rydder plassen, så å si, og deretter følger det slag i slag:

Vi må lære å se allsidig på problemene, vi må se både baksiden og forsiden av tingene. Under gitte forhold kan noe som er dårlig, føre til gode resultater, og noe som er bra, føre til dårlige resultater.

Hærførere kan ikke vinne noen seier hvis de beveger seg utenfor de rammer som de objektive vilkår setter, derimot kan og må de energisk ta sikte på å vinne seier innenfor rammen av disse vilkårene. Den arena som en hærførers virksomhet utfolder seg på, må bygges på det som de objektive betingelser tillater, men på denne skueplassen kan han sette i scene en rekke fargerike, imponerende og storslagne stykker.

Folket og bare folket er den drivkraft som lager verdenshistorien.

På treningskursene bør hovedvekten legges på å heve det tekniske nivå når det gjelder skyteferdighet, bajonettfektning, granatkasting og liknende, dernest bør vi ha til mål å heve det taktiske nivå, med særlig vekt på nattooperasjoner.

Tusen på tusen av martyrer har heltemodig ofret sitt liv for folkets interesser. La oss heve deres faner høyere og marsjere framover på den veien som er farget av deres blod.

Vi må gå grundig til verks for å feie ut av hjernene på våre kadrer forestillingen om lettkjøpte seirer på grunnlag av det rene hell – uten hard og forbitret kamp, uten svette og blod.

UTSKRIFTER SOM KILDER

Vi vet lite om hvordan Mao uttrykte seg muntlig, men vi vet desto mer om hvordan våre hjemlige maoister framsto med sine budskap. Det vil være store skatter å hente fram hvis man dykker ned i de mange flere timer lange opptakene fra debatter i Det Norske Studentersamfund – opptak som dessverre per 2009 er utilgjengelige for forskere og andre fordi Riksarkivet skal bruke noen år på å digitalisere dem. (Det er visst ikke trygt å la utenforstående få ta på båndrullene.)

Studentersamfundet i Oslo, og tilsvarende fora i andre byer, var ml-ernes hovedscene, der store stjerner fra inn- og utland opptrådte, og der kvasse polemiske kamper ble utkjempet såvel mot konservative som mot ikke-rettroende radikale i KUL og KAG, SV og Grønt Gras. Vi vet at det er mye gull på disse båndene – fra Stalin-debatter, fra syngespel og fra flammende innlegg om nødvendigheten av proletariatets diktatur og kommunistpartiets ledende rolle. Mange møter i DNS hadde preg av vekselmøter, med hojing og skriking og ville klappsalver – og en entusiasme blant deltakere som truet med å slå over i tungetale.

Mens vi venter på båndene fra Studentersamfundet, dukker vi i stedet ned i NRKs arkiver. Her kan vi finne smakebiter på hvordan ml-ernes ledere – Trond Øgrim, Sigurd Allern, Dag Solstad, Finn Sjøe, Pål Steigan og Kjersti Ericsson uttalte seg i samtale med NRKs mer eller mindre perfide utspørrere. Når den redaksjonelle kontrollen over uttalelsene ikke er i de fremskredne kadrenes egne hender, og de dermed ikke har mulighet til å velredigere diskursene, gir utsagnene større mulighet for oss til å få øye på hvilke saker de intervjuede brenner for å få fram, hvilke begreper de helst hekter seg på og hvordan de foretok sine klassiske piruetter rundt de mindre ønskelige spørsmålene, enn vi får ved å lese deres samtidige tekster. Nøling og pauser, gjentakelser og misforståelser, forteller historien på en annen måte enn Klassekampens lederartikler eller internbladenes direktiver. Men mest av alt kan man gjennom disse intervjuene få innblikk i hvor ungdommelig den norske maoismen var. Ungdommelig og likevel bunnløst høytidelig.

MAOISTER, ALTSÅ, HELT ENKELT

Tv-studio – valgsending for RV, partiutspørring med «to mot to» – to programledere og to intervjuede. Udatert, men sannsynligvis foran stortingsvalget i 1977.

Pål Steigan i mørk dressjakke over rød høyhalser, med de enorme brillene som fortegner øynene. Dyp rynke mellom øyenbrynene. Tung og fast framlegger han sine uttalelser, mens Kjersti Ericsson ved hans side, i sennepsgul jumper, har en mindre tung, men like livløs måte å si sitt på. Når Ericsson snakker, følger Steigan med på henne med ørneblikk. Begge to er ganske bustete på hodet.

De to NRK-mennene er heller ikke helt avslappet – de stammer og stotrer over sine huskelapper med det de mener er brennbare temaer – infiltrering, bevæpning og hemmelighold. Den ene er kledd i blålig dress med rødt slips, den andre i mørkeblå dress med tynne, hvite striper og brede jakkeslag, lilla vegg-til-vegg slips og markert kinnskjegg.

PÅL STEIGAN: Det dreier seg om, er at den klassen som har makta i staten, kapitalistklassen, den er livredd for revolusjon, og da er det opplagt at den vil drive overvåking, men vi fordømmer den, vi fordømmer den akkurat som vi fordømmer opprørspolitiets angrep på bryggearbeiderne, på linjegosarbeiderne.

KJERSTI ERICSSON: Og den verner seg jo på mange forskjellige måter, en av måtene som den verner seg på, er ved å la Rød Valgallianse slippe til i fattige tjueminutter i valgsendingene, istedenfor å la oss delta på likefot sånn som de andre partiene. Og det er et klart utslag av politisk sensur for å hindre arbeidsfolk i Norge fra å høre hva det eneste revolusjonære alternativet som stiller opp har å si.

NRK-MANN: Kan Rød Valgallianse garantere, dersom det skulle bli innført proletariatets diktatur i Norge, at borgarlige utgrupper som representerer omlag ein prosent av folket skal få sleppe til i radio og fjernsyn slik Rød Valgallianse får no i dag?

KE: Under proletariatets diktatur, vil det være ytringsfrihet og fulle demokratiske rettigheter for arbeiderklassen og det arbeidende folket, for det store flertallet i Norge. Men det er klart, at grupper som ønsker å gjeninnføre kapitalismens nød, utsuging, kriser og utbytting, de vil ikke få fritt organisere seg for også få gjøre dette, det ville jo være veldig naivt om ... og det ville være fullstendig uansvarlig overfor arbeiderklassen å ...

PS (avbryter KE) – Jeg vil understreke klasseforskjellen på det demokratiet som vil være under sosialismen og det såkalte borgerlige demokratiet i Norge i dag. Hvilken norsk arbeider kan henge opp på oppslagstavla kritikk av bedriftsledelsen? Det er arbeidere som gjør slikt, og de ender utafør bedriftsporten. I et sosialistisk samfunn er det en naturlig del av samfunnsprosessen at arbeiderne kan kritisere ledelsen, at de kan få fram sine meninger uten å risikere å bli undertrykt slik de blir i Norge i dag.

KE: Jeg vil gjerne komme med et eksempel på hva slags ytringsfrihet arbeidsfolk i Norge har i dag. En arbeider ved Norma prosjektilfabrikk i Oslo fikk et brev fra bedriftsledelsen hvor det sto følgende: «Bedriften gir Dem med dette en meget skarp advarsel og anmodning om å avstå fra Deres form for samfunnspolitisk diskusjon og påvirkning overfor bedriftens øvrige ansatte», underforstått at hvis hun ikke slutta å diskutere politikk med arbeidskameratene sine, så ville hun bli sparka fra jobben. Og sånt har vi veldig mange eksempler på i Norge i dag.

NRK-MANN 2: Hvorfor oppfordrer dere medlemmene til å kjøpe haglegevær som egner seg spesielt godt for nærkamp, Pål Steigan?

PS (KREMTER): Det er jo ganske latterlig. Jeg går ut fra at du sikter til Jakt- og friluftslivspalta i Klassekampen. Og den tar opp jakt med haglegevær. [Her blir rynken i Steigans panne svært markert]. Jeg vet ikke om programlederen går på jakt, men hvis han gjør det, så går jeg ut fra at han ikke bruker sprettert, men vil foretrekke en eller annen form for skytevåpen. Og Klassekampen diskuterer da dette spørsmålet, og det at dette skulle være spesielt egna for nærkamp, det har ikke noe med saken å gjøre, og det er også kommet fram ... det er Arbeiderbla' som har kjørt fram detta her og de snakker om en våpengrossist som sier at dette er veldig farlige våpen osv, men det er klart at alle våpen er farlige hvis de rettes mot mennesker. Og Klassekampen har jo nettopp advart mot uforsiktig bruk av våpen.

[KE prøver å begynne å si noe, men blir avbrutt – denne gangen av NRK-mann 2]

NRK-MANN 2: Men i partiets prinsippprogram kapittel 5, pkt 24 står det, blant annet at AKP (m-l) da går inn for å bekjempe de to imperialistiske supermaktene ved å gå inn for folkevæpning og oppfordrer da proletariatet og det arbeidende folk til å få seg våpen og lære seg militærkunst. Og i Klassekampen av 24. august er det jo en arbeider i Vestfold som da etterlyser hvordan dette skal skje. «Vi må også ha våpen som vi kan bruke,» skriver han. «Dere oppfordres hermed til å ta opp spørsmålet,» og så svarer redaksjonen: «Vi er allerede i gang med en artikkel om dette og den vil snart få ... stå i spalta for jakt, fiske og friluftsliv». Dette tyder vel ikke akkurat på at det er rypejakt dere har i tankene?

PS: I den spalta er det rypejakt vi har i tankene. Men jeg vil gjerne understreke at prinsippprogrammet der har veldig rett når det understreker at arbeidsfolk må lære seg våpenbruk og militærkunst. Hvorfor det. Jo, Norge har opplevd et niende april. I dag så står Sovjet med 100 000 marinesoldater på Kola-halvøya. Sovjet driver øvelser i å okkupere landet vårt. Stadig vekk er det sovjetiske militærfartøyer som trener i landgangsøvelser i Norge. Denne trusselen, den må vi se i øynene, vi må se at Norge er ett av de landa som Sovjet er mest interessert i å okkupere i Norge, i tilfelle av en krig mellom de to superm... i Europa, mener jeg, i tilfelle av en krig mellom de to supermaktene. Og da er det viktig for arbeidsfolk å kunne våpenbruk, for å bekjempe de supermaktene.

NRK-MANN 2 BRYTER INN: Hvor skal da disse våpenene komme fra, da? Det er jo dere som snakker om nødvendigheten av væpna revolusjon?

KE: Det vanligste er vel at frigjøringsbevegelser erobrer våpen fra fienden, det er blitt gjort i Vietnam og det er blitt gjort i Kampuchea. Men jeg har lyst til å komme littegrann tilbake til dette her med denne rypejakta jeg, som skal være en sånn voldsom trussel mot norske arbeidsfolk, som da Arbeiderbladet først og fremst kjører fram, og da har jeg lyst til å peke på hvem som virkelig utgjør en trussel mot norske arbeidsfolk, og det er terrorpolitiet som har til oppgave å slå ned streikende arbeidere og som allerede har gjort det, ved Linjegods, ved brygga, som har til oppgave å slå ned på demonstrerende ungdommer som prøver å hindre at ungdomsklubben deres blir revet, dette terrorpolitiet som DNA-regjeringa, med SVs støtte, har stått i spissen for å ruste opp. DNA har stått i spissen for en opprustning av politiet som vi aldri har sett lignende av her til lands, bevilgningene er blitt fordobla i den siste stortingsperioden, og disse NATO-øvelsene retta mot arbeidsfolk som vi allerede har vært inne på, de viser jo også at det er NATO, og det er DNA-regjeringa sjøl som er den verste trusselen mot arbeids...

NRK-MANN BRYTER AV: Det er ikkje NATO-øvingane ... det er ikkje NATO-øvingane som vi snakkar om, dei er vel helst retta mot det som Pål Steigan omtalte her, om desse ... desse marinesoldatane på Kola-halvøya, og nå skal ...

PS BRYTER AV: Joda, Hellevik, for i NATO-telegrammer, som Klassekampen har offentliggjort, så har det jo blitt uttrykkelig nevnt: arbeidere i Trondheim, arbeidere i Odda og studenter i allmennhet. Og det er til og med blitt nevnt FNL-grupper og andre politiske grupper i disse telegrammene, som NATO har utpekt som fiende i sine øvelser.

KE: Maoister, altså, helt enkelt.

NRK-MANN 1: Men skal vi komme vidare, må vi sleppe det temaet ...

JEG VIL KALLE DET ET TERRORAPPARAT

Sjue om Lillehammerdrapet 1973

UTENRIKSMAGASINET 8. AUGUST 1973

Dette er et innslag i et større program som er lagd mens Lillehammer-drapet fortsatt er et mysterium. Det vises filmer fra geriljatrening og aksjoner, det vises scener fra debatter i FN, en israelsk tv-journalist og en britisk ekspert intervjues. Finn Sjøe uttaler seg som redaktør for en Palestina-publikasjon², og skal gi den palestinske vinklingen på Lillehammer-drapet. Programlederen sier at «Redaktør Finn Sjøe har vore i området fleire gonger og har nær kontakt med palestinarane». Måten Sjøe svarer på, viser litt av det kompliserte spillet ml-erne måtte engasjere seg i, med en serie forbehold og store linjer og generaliseringer. Hva er det Sjøe egentlig prøver å formidle? Sjøe har en påfallende tendens til å legge voldsomt trykk på enkelte ord, her markert med understreking. På det nokså enkle spørsmålet «Korleis kan vi seie at dei ser på det som er hendt i Lillehammer og etterpå?» svarer han slik:

Det er vanskelig for meg å uttale seg på vegne av palestinerne. Men skulle jeg si hva jeg tror de mener, så ville jeg si følgende: For det første så ville jeg si at dette er ikke et eksempel på en tabbe. Da måtte det være to svære tabber ute og går. For det første: Opprettelsen av staten Israel som nødvendigvis gjennom tiår måtte skje på grunnlag av terror. Fordi en kan ikke la ... et helt folk lar seg ikke fordrive frivillig. Omfattende terror, med ... hva vi har kunnet finne, 47 ulike metoder for terror, brev bomber inkludert ... tok ... ble tatt i bruk fra 1933, systematisk framover. Det er det første svaret på spørsmålet «Var det en tabbe?». Ja, da er opprettelsen av staten Israel en tabbe. For det andre: Er dette små, private grupper som staten Israel sliter med for å bli kvitt? Nei. Golda Meir vet like så godt som meg at hun i 1972 ble stående i spissen offisielt for et politisk triumvirat bestående av henne og blant annet visestatsminister Yigal Allon som ledet det som nå kalles likvideringskampanjen Guds vrede. Den har operert i cirka et år nå, den har utført omlag 15 likvida ... deringer på palestinske hovedsaklig intellektuelle, og jeg tror jeg vil understreke at dette er spørsmål om statlig terrorisme som retter seg mot et helt fordrevet folk.

Korleis ser ein på det som har hendt i denne aktuelle saka?

Jeg tror jeg vil si det slik, at dette, gjennom Lillehammer-aksjonen, enten det er spørsmål om den rette mann eller ikke, det er underordnet spørsmål, så har vi fått et klart eksempel på hva den israelske staten står for. Jeg trur jeg vil understreke følgende: Shin Bet, som er den offisielle etterretnings- og overvåkningsorganisasjonen, ledet av Golda Meir, offisielt politisk, den har cirka 4-5000 ansatte. Det er faktisk nesten like mye som den såkalte vesttyske Gehlen-organisasjonen, eller BND. Vi må stille spørsmålet: Hva kommer det av, at en slik stat, faktisk er nødt til å utruste seg med et så omfattende, eller jeg vil kalle det etterretnings... og jeg vil kalle det terrorapparat.

Kor har du fått desse opplysningane frå?

Dette er gamle opplysninger, som til og med israelske journalister har gravd fram for over et år siden. Det er publisert i blant annet et magasin som heter Pales-

En senere Sjøe enn den som forteller om Palestinernes reaksjoner på Lillehammerdrapet. Her foredrar han om Rød Valgallianses foretreffelighet.

² Bladets navn er uleselig pga tidskode i bildet på videokopien av programmet

tina og Israel, for god tid tilbake. Egentlig så er det ganske forbløffende at så lite av disse opplysningene, som er viktig for å forstå hva som skjer, har kommet fram i norske massemedia.

Nå er det mange av dei palestinske leiarane som er ... likviderte av ... av ... desse likvidasjonsgruppene. Du kjente noen av dei som har mist livet. Kva type var dei?

Ja. Vanligvis så sies det jo her at dette er ekkstremister, som det kalles, det er Svart September-medlemmer. La oss se på dem. Al Zouaiter, i Roma, som var den første av de 15, Ham Shari, i Paris, vi kan ta Abu Josef i Beirut – alle disse representerer det typiske ved de som er likvidert: Intellektuelle, framstående politiske ledere, og en skal ikke ha lyttet mye til en del opposisjonsgrupper i Israel før en forstår følgende: De sier som så: Denne likvideringskampanjen mener de er i hovedsak rettet inn på, ikke å slå ned Svart September-medlemmer, men å slå til på det området som staten Israel i dag taper mest, nemlig på spørsmålet om informasjon om hva kampen faktisk går om, spørsmålet om å slå til mot framtreddende journalister, intellektuelle. Dette er også viktig å holde klart for seg.

VI TRUR AT FOLK ER INTERESSERT

Klassekampen blir dagsavis – intervju med redaktør Finn Sjue i Dagsrevyen NRK 31. mars 1977.

Vi ser rotasjonspressa gå og Sjue plukke ut et eksemplar som han bretter ut og kontrollerer. På forsida kan vi lese den ikke helt heldige formuleringen «Astrup & Aubert skriv viser: Slik blir yrkesforbud innført». Sjue blir deretter intervjuet foran en plakat med Mao mot rød bakgrunn. Han snakker på sin sedvanlig emfatiske måte, overtydlig som om han snakker til mennesker som har vondt for å forstå, og han legger her og der trykk på førstestavelser i noen ord («dirrektiv»), selv om hans språk for øvrig er svært knapt, kontrollert og struttende av viljestyrke.

I dag så har vi ett hovedoppslag som viser hvordan entreprenørfirmaet Astrup og Aubert har sendt ut et dirrektiv til sine personalsjefer. Det dirrektivet, det sier nøyaktig om hvordan de skal stenge radikale og progressive arbeidere ute fra jobb. Dette ser vi på som en viktig sak og som et viktig overgrep.

Blir dette bare en propagandaavis for AKP (m-l)?

[Sjue nikker, pussig nok, før han svarer – men det er kanskje mest som en bekref- telse på at han har forberedt seg på akkurat dette spørsmålet]:

Dette blir en kommunistisk arbeideravis. En masseavis. Den kommer til å føre fram AKP (m-l)s politikk på en så klar måte som mulig, for revolusjon, for proleta- riatets diktatur, mot supermaktene. Vi trur at folk er interessert i dette, i tillegg så prøver vi å lage såpass stor bredde i stoffet som mulig, blant annet med å ta med spalter som omhandler jakt, fiske og friluft, sport og så videre.

Hvor stort opplag har dere?

15 000 i begynnelsen, vi regner med at det skal øke. På onsdagsnummeret, en 16 siders utgave, så regner vi med en 25–30 000.

Hva slags spredning har dere i landet?

Dette er en riksavis. Og vi regner da med at vi skal få praktisk talt alle avisene ut samme dag.

Hvor mange er dere som lager denne avisa?

I denne avisa så er det syv personer ansatt. Men grunnen til at vi klarer å lage denne dagsavisa, det er at vi har et arbeiderkorrespondentsystem. Det betyr at det er arbeidere, vanlige arbeidere rundt omkring, i hele landet, som sender inn små og store bidrag. Det er det som gjør at vi mener denne avisa ikke minst er en arbeideravis, at det er på arbeiderklassens side denne avisa kommer til å stå og i skarp kontrast til Arbeiderbladet, til Ny Tid til SV og Friheten til NKP, som vi mener i dag representerer borgerskapets interesser. Arbeideraristokratiets.

HVEM ER DET SOM ØDELEGGER?

Finn Sjue om Klassekampens offentliggjøring av hemmelige dokumenter fra Barentsforhandlingene med Sovjet – NRK Dagsrevyen, 10. september 1977.

Sjue er meget kontrollert, i beige jakke, åpen, hvit skjorte, sine karakteristiske gullinnfattede briller og velgredd sveis. Han snakker også her nesten enerverende pedagogisk. Gjør han dette fordi han tror folk er dumme, gjør han det for å få folk til å føle seg dumme, eller gjør han det fordi folk faktisk er det? Eller gjør han det fordi det er sånn han rett og slett er? Kanskje han er nervøs for ikke å si de riktige tingene?

[Begynnelsen av journalistens spørsmål mangler på videokassetten] ... du dette overfor deg sjøl og overfor det norske samfunnet at du så å seie bevisst bryt norsk lov?

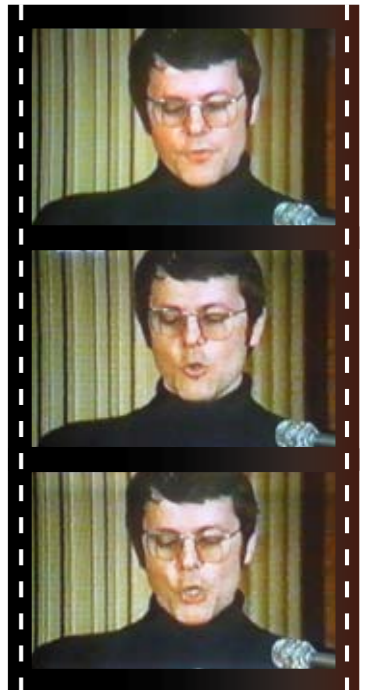
Som en kommunistisk arbeideravis, og som en avis for Rød Valgallianse, så ser vi det som en plikt å legge fram overfor arbeiderklassen og folket i Norge det hemmelige korridorspill som foregår mellom Sovjetunionen og den norske regjeringa. Dette anser vi som en grunnleggende plikt [*sagt mens han rister på hodet*].

Er det ikkje ei bevisst linje frå AKP (m-l) å øydelegge forholdet mellom Norge og Sovjetunionen?

Hvem er det som ødelegger? Nå har vi år på år sett provokasjoner fra sosialimperialistenes side, rakettøvelser, forsøk på å presse delelinja vestover i Barentshavet, for å gjøre åpning for den store Murmansk-flåten til Sovjet. Når vi påpeker dette og viser at DNA-regjeringa er villig til å la seg presse, rygge bakover og gå med på dette spillet, ja, da er vi nødt til å slå i bordet og vise hva dette er.

Ja, men kva skulle regjeringa gjere da, Sjue? Skulle den slå i bordet overfor supermakta der oppe og seie at: Nå går det ikkje lenger, vi sender den norske marine, våre fem fregatter opp, også tar vi kampen opp. Er ikkje det vanvidd?

Som ei borgerlig Arbeiderpartiregjering, så vil den selvsagt ikke gjøre noe sånt. Det vi sier, er at nå har vi nok en gang demonstrert, gjennom denne teleksen, at DNA-regjeringa, egentlig også sammen med de andre borgerlige partiene, har lagt opp til en kapitulasjonspolitik, hvor de gir etter og lar seg presse vestover i Ba-

Heller ikke disse Sjøe-bildene er fra det siterte intervjuet. Her ser vi ham på talestolen på et RV-landsmøte

På disse bildene snakker ikke Sjøe om den første dagsavisen i Klassekampens historie, men derimot om AKPs kontante avvisning av invitasjoner til samarbeid fra væpnede grupper utenlands.

rentshavet. Å avsløre dette, det er [ristet på hodet] helt nødvendig i disse tider, hvor partiene har valgt å legge såkalt tabu på dette spørsmålet i valgkampen.

Er du ikkje redd for, Sjue, at når Klassekampen nå trykker desse meldingane, at det faktisk fører til at medlemmer og sympatisører av AKP (m-l) ikkje kan tilsettast i den norske stats teneste, fordi dei plaprar, for å seie det rett ut.

Det er et helt underordna spørsmål for oss. Det som først og fremst gjelder for oss, det er å vise, avsløre, at i dette tilfelle supermakta Sovjet truer norsk suverenitet, regjeringa går med på dette, og hvis vi da skulle, til fordel for en personlig stilling i departementet, la være å offentliggjøre noe sånt, ja da fortjener vi ikke folks tillit ett sekund.

Etter dette kommer pressetalsmannen i Utenriksdepartementet, Egil Helle, og kommenterer: «... det ville være uriktig av meg å bekrefte riktigheten av den rapporten som står i Klassekampen ...» Helle går videre med å si at alt det som står i rapporten i Klassekampen, om den nå skulle være ekte, uansett har vært kjent lenge for det norske folk – at Sovjet står på sitt og at Norge står på sitt, og at Norge mener begge parter må utvise forståelse og fleksibilitet. Som kjent står jo fremdeles denne saken omtrent der den sto da.

FEID VEKK AV HENDELSENE

Et sju minutters innslag med Tron Øgrim, fra en debatt om generasjonsmotsetninger og ungdomsopprør i forbindelse med mai -68.

Tron Øgrim i sin tidlige storhetstid, som representant for de opprørske masser. Han er kledd i en enkel, sort dressjakke, med noen merker på jakkeslagene, det mørke håret gredd bakover og brillene oppe på hodet. Mens han snakker, bruker han armene til å understreke, og han nærmest spytter enkelte ord ut med avskygrimaser. Samtidig virker det som om han til tider nesten bryter ut i latter, som om han er høy på sin ungdommelige glød, som om han synes det nesten er en altfor lett match å renne motstanderne i senk. Han snakker ut fra noe han ønsker å oppleve som et solid fundament, men som kanskje ikke hele tiden føles helt trygt? I løpet av innlegget kommer han inn på temaer som skal prege ml-rørsla gjennom hele dens kvalitetstid: opplevelsen av at man er inne i den største krisa siden trettiåra, supermaktenes aggresjon, utplyndring av fattige land, identifikasjon med arbeiderklassen, lønnskamp og Arbeiderpartiets svik.

Klippet begynner med at møtelederen henvender seg til Guri Ulfrstad, som tydeligvis akkurat er ferdig med sitt innlegg.

Kan De bli på plassen?

GU: Jeg skal forsøke.

Jeg har fått en lapp her hvor Trond Øgrim, formann i Oslo og Akershus S. U. F., han vil gjerne ha et innlegg, og han vil gjerne ha Dem der til en liten replikkveksling, var det så? Ja vær så god –

TØ: Jeg kan godt ta innlegget med en gang, altså, like godt.

Ja, gjør begge deler.

TØ: Altså, for det første til fru Ulfrstad. Altså, jeg har inntrykk av at hun ikke riktig veit hvem hun snakker om. Jeg veit ikke når ... Hun snakker om disse ungdommelige demonstrantene som demonstrerer for u-hjelp og pasifisme. Altså, jeg trur jeg kanskje kan regnes som en ungdommelig demonstrant, men jeg demonstrerer ikke for u-hjelp og pasifisme. Og når så fru Ulfrstad sist en demonstrasjon, for eksempel i denne byen, for u-hjelp og pasifisme?

[fru Ulfrstad i bildet, med et moderlig, litt lystent blick på den unge rabulisten.]

Altså, dette mener jeg tyder på at fru Ulfrstad ikke veit hva hun snakker om. Ærlighet? Fru Ulfrstad er fra MRA³, såvidt jeg veit [fru U nikker selvsikkert] og så vidt jeg har hørt så er MRA-materiell og Bibelen det eneste som fanger i sør-afrikanske konsentrasjonsleirer får å lese, det er mulig jeg tar feil. Jeg skal ikke kommentere fru Ulfrstads ærlighet. Jeg ba om en ... om å få et innlegg i samband med ...

Kan jeg få en reaksjon fra fru Ulfrstad med en gang?

TØ: Ja, unnskyld, unnskyld.

GU: Ja, der må jeg si at min hukommelse svikter. Det er jo kjedelig å måtte innrømme, men det må jeg si. Men det er iallfall det generelle inntrykket jeg har fått, efter å ha lest ... en hel del ... i dagspressen.

TØ: Javel, hm.

[latter i salen]

GU: Er jeg ikke ærlig nok?

TØ: Da ...

Værsågod.

TØ: Altså, spørsmålet her om ... om generasjonsmotsetninger og sånn ... skal vi se, opprinnelig så trur jeg jeg sa at jeg skulle ha et innlegg ... eh... ja ...

[TØ drar seg i øreflippen og ser mot møteledelsen, tydeligvis kommet ut av det han skulle si]

Ja, du sier ... stikkord: Det vi snakker om er ... bare i form en klassemotsetning.

TØ: En generasjonsmotsetning, skulle det være.

Ja, det står «klasse» her.

[Latter i salen]

Altså poenget, poenget ... en god del av poengene her er tatt av ganske mye andre folk, men jeg vil bare ganske kort allikevel prøve å skissere akkurat ... akkurat hva jeg mener når jeg trekker opp disse her sakene her er, altså, saka er at man snakker liksom her om at det er en generasjonsmotsetning som kommer av noe så å si biologisk, av at noen folk er yngre enn andre folk, at dette her er grunnen her. Delvis så kommer man også med dette her om at vi har et jævlig mett samfunn i dag – unnskyld, et veldig mett samfunn – og i dette herre veldig mette samfunnet så har ikke folk noe særlig verdier å leve for og sånn. Altså, til det siste først. Jeg synes det er veldig pussig. For det første vil jeg stille et stort spørsmålstegn ved dette her mette samfunnet. Altså, denne herre radikaliseringa, vi ser at den faller godt sammen med den største økonomiske krisen i Europa siden tredveåra, såvidt

³ MRA står for Moralsk opprustning – den såkalte Oxford-bevegelsen, som var en sterkt verdikonservativ, kristen og antikommunistisk bevegelse med utgangspunkt i USA, men med sterke talsmenn også i Norge

jeg skjønner. Og da vil jeg stille spørsmålet: Hvorfor kommer denne såkalte generasjonsmotsetninga, hvorfor kommer denne voldsomme radikaliserings, for det er den vi snakker om, vi snakker ikke om generasjonsmotsetninger for eksempel innen idrettslaga eller noe sånt, hvorfor kommer den akkurat i samband med at denne her ... dette her mette samfunnet ser ut til å slå en del sprekker, asså? Asså, for eksempel fiskere, skogbruksarbeidere og sånn, i dag, som er utsatte grupper, som er de gruppene i Norge i dag som er først ramma av denne her krisa, jeg tror ikke de føler dette her mette samfunnet så veldig godt, så det er mitt inntrykk.

Altså, ungdommens opprør, som man kaller det, dreier seg ikke om noe opprør fordi noen folk er unge og fordi noen folk er gamle, fordi at man er mette av materialisme. La oss se på for eksempel ungdommen i femtiåra, den var ikke radikal, den var ikke revolusjonær, den var ikke rød, den var kontrarevolusjonær, den var prega av kommunisthets. Altså, dette herre her, det har noe med samfunnsmessige forhold å gjøre. La oss sammenlikne for eksempel femtiåra og i dag. Da ser vi at for det første, så var femtiåra prega av høykonjunktur. For det andre så var femtiåra prega av en intens hets mot Sovjetunionen og mot de sosialistiske landene. I dag så ser vi altså at vi har en begynnende økonomisk krise, og vi ser også at Sovjetunionen og USA i store trekk begynner å ta de samme synspunktene, og at denne herre gamle krigen, den kalde krigen her, den har ramla sammen, uten at den nye kalde krigen som man nå prøver å få i stand mot fol... folkerepublikken Kina, virkelig er kommet i gang.

Altså, og i dette, i denne forbindelsen, så ser vi altså at da skjer det en radikaliserings, og denne radikaliserings begrenser seg ikke til ungdommen, den skjer i ... altså i alle ... i hele massene av folket, i hele arbeiderklassen, det kan vi se veldig godt, for eksempel i Frankrike, der den er kommet lengst, gjennom disse herre storartede klassekampene som skjer i Frankrike. Så er det et veldig viktig spørsmål, er det som reises, selvfølgelig, og det er, altså kommer ikke her generasjonsmotsetninger inn liksom, hva kommer det av at det liksom kommer ei motsetning her mellom unge og gamle arbeidere, mellom for eksempel studenter og skoleelever og gamle folk generelt. Altså, her vil jeg si at poenget her er at ungdommen, den er mer lettbevegelig enn arbeiderklassen, av den grunn at man kan si den kan minst, den har lært minst gærnt, den er ikke skolert inn med at dette herre velferdssamfunnet det er noe veldig bra som liksom ville ... ville bli bedre og bedre og bedre og bedre innen de nærmeste femti år, helt til det gror inn i himmærn. Altså, dette har ikke ungdommen lært, så den skjønner før de eldre folka når dette her rakner.

Asså, det har vi sett, det er dette vi har sett gjennom sekstiåra, gjennom økende bevissthet. Først så driver folka med ikke-vold og med u-hjælp, som vi nå skjønner i hovedsaken er noe tøv. Dette til fru Ulfrstad. Så kommer folka over til å skjønne at en liten gruppe, at en liten herskende klasse i noen få rike land utplyndrer, utbytter en stor gruppe fattige land i Asia, Afrika og Latin-Amerika, og de begynner å identifisere seg med frigjøringsbevegelsene og sånn, og dette er veldig viktig og dette er veldig bra. Så kommer det viktigste ...

En liten oppsummering nå, Øgrim.

Ja. Så kommer det viktigste, og det er at folka begynner å identifisere seg med ar-

beiderklassen i sitt eget land, at de begynner å snakke om lønnskamp, at de begynner å snakke om klassekamp, at de begynner å forstå at sosialdemokratiet, at Arbeiderpartiet i Norge ikke lenger er noe sosialistisk parti, at de begynner å ta til seg sosialistisk teori, som jeg i dag vil si er marxismen-leninismen Mao Tsetungs tenkning ...

[først spredd latter, og så noe applaus i salen]

Og dette herre her, det skjer altså først hos ungdomsmassene, og i den forbindelsen så prøver borgerskapet å forkludre dette herre her, og prøver å gjøre om dette her til en generasjonsmotsetning nettopp for å hindre at det skal smitte over på arbeidera. Asså i forbindelse med det, så vil jeg si ...

Avslutt.

... at det ser jeg som et forsøk på å undervurdere arbeiderklassen på å si at arbeiderklassen er for sløv til å komme i gang. Jeg trur det at folk som sier dette herre her, vi ser veldig godt at ett sånt lønnsoppgjør til som det vi hadde i vår, der en del inntektsgrupper, altså såvidt jeg skjønner blant annet elektriker- og kraftstasjonsforbundet sier nå folk her meg, står igjen med et reelt ... med reelt senket levestandard. Et sånt ... et sånt lønnsoppgjør til, fra storkapitalen og Arbeiderpartiet, og så vil borgerskapet få feid vekk den teorien om at dette er et generasjonsopprør, om at dette her ikke kommer til å bli generell klassekamp, også i vårt land, den vil bli feid vekk av hendelsene, sånn at det ikke kan bli noe igjen av, altså.

VEL, ALTSÅ ... EGENTLIG ...

Dag Solstad på tv

I et NRK-program om litteratur, datert 12. november 1971, blir Dag Solstad intervjuet om boka *Arild Asnes 1970*, som er kommet ut samme dag som programmet blir sendt. Denne Solstad-boka var den teksten som innvarslet den nye ml-litteraturen. Hovedpersonen Asnes er en eksistensiell skikkelse som plages av sin egen overflødigheit, han kjeder seg ved den eksistensielle angsten, men lar seg selv redde ved å tilslutte seg den maoistiske ideologien – til tross for at han allerede i boka mener det er en ganske sprø ting å gjøre. Men hvorfor ikke? Motargumentene kan ikke måle seg med fascinasjonen for de viljesterke ungdommene i SUF.

Solstad er en utmerket representant for den generasjonen som kanskje mer enn noe er preget av ideen om å kunne gjøre hva som helst, når som helst og hvor som helst, og bli hva man enn ville. Borgerbarn kunne ta klassestandpunkt og bli sjølproletariat, ungdomsdrømmere kunne bli fremskredne kadre og politiske ledere allerede i tenårene, forfjamsede modernister kunne bli arbeiderforfattere og tjene folket.

Det er en meget alvorlig og høytidsstemt, om enn ungdommelig Otto Hageberg som forestår intervjuet. Han sitter i en lenestol, foran seg har han Solstad og dikterkollegaen Einar Økland. Programmet er tatt opp i hjemmet til Økland, på Grorud i Oslo. Solstad er kledd i grå bukser og hvit skjorte med mørkt slips, og en merkelig, lang strikkevest med belte, som han sitter og fikler med.

Otto Hageberg var med i en tidlig utgave av Profil-redaksjonen, og han var

en av dem som ble «kuppet» vekk av nettopp Solstads krets – den gangen de ville omdanne det studentikose litteraturvitenskapelige tidsskriftet til å bli et forum for en «ny» litteratur – eller kanskje snarere en ny generasjon litterære utøvere.

Den følgende utskriften av programmet er særlig vanskeliggjort av Solstads springende snakkemåte. Han snubler og nøler, gjentar og snøvler, sluker hele og halve ord, og det er til tider uråd å få med seg det han faktisk sier. En slik utskrift som dette kunne ha ryddet opp i rotet – ofte gjør man jo nettopp det – men da ville det for det første blitt veldig lite igjen, og for det andre ville hele væremåten til Solstad forduftet. Derfor er dette gjort så nær opptil den muntlige framtoningen som mulig.

Programmet begynner med at vi ser Solstad sykle, mens Hageberg andaktsfullt leser fra festskriftet til Solstads trettiårsdag:

«Seint en kveld i september ringer det på døra mi. Ein gråleg mann i poplinfrakk og dokumentmappe. Korte, bestemte ring til eg kjem. Då han spør etter ein Dag Solstad, fortel eg vennleg at eg aldri har hørt om noko slikt. Han ser alvorleg på meg før eg lukkar døra. Eg skal nok finne han.»

Hageberg fortsetter med å omtale dette festskriftet og er deretter innom noe polemikk i forfatterforeningen som hadde oppstått etter innlegg fra de to forfatterne i sofaen. Hageberg snakker strengt, på sin skarpe sørvestlandske dialekt, men klarer ikke å legge skjul på sin reservasjonsløse beundring for den merkverdige forfatteren. Han framstiller de to som «uhyrlige», som «uhyrer», og trekker linjene tilbake til Georg Brandes' opplegg om å «sette problem under debatt». Men Brandes er utdatert, og Hageberg spør «Kva er uhyrlig i dag?» og svarer selv: «SUF». «Og difor vil nok mange sjå på Dag Solstads nye roman med skremde augo.»

Så leser Solstad opp noen linjer fra boka si: «Arild Asnes spaserte rastløst omkring i Oslos parker og gater i februar måned 1970. Han hadde en pæl i kjødet. I en stor tykk vinterfrakk kunne man se ham i utkanten av en park, innsunket i seg selv, mens han myste utover en islagt dam. Hva var det som heftet ved ham? Hva var det han ikke maktet å riste av seg? Det var slutt. Og han var fri. Det var umulig. Og han var fri. Det var som om friheten lyste av ansiktet hans. Han levde i et kapitalistisk samfunn. Han var sosialist. Han var fri. Det heftet noe absurd ved ham.»

Så begynner Solstad å prate, i sofaen hos Økland, mens han fikler med den runde messingspennen på beltet i strikkevesten:

«Denne romanen er en politisk roman, kanskje mest fordi at ... siden de ... romanen er skrevet med de intensjoner at den skal ha politiske konsekvenser altså, politiske komplikasjoner for den som leser den ... implikasjoner, heter det visst. Der nest er den en politisk roman fordi den handler om en politisk problematikk, altså, den handler altså om ... en mann som opplever seg selv, definerer seg selv, som et politisk menneske og ikke primært som et psykologisk menneske. For eksempel det er jo ... det var jo det som skjedde i veldig sterk grad på ... fra omkring ... fra midten av 60-tallet og utover, er vel at folk nå definerer seg i forhold til en ... i forhold til politisk sammenheng, altså. Og ikke primært i forhold til ... og ikke i forhold til en ... en psykologisk sammenheng, man definerer seg ikke selv gjennom å si jeg er sånn og sånn og sånn og sånn, men man definerer seg selv i hvor man står politisk, altså

i hvilken verden man lever, altså man definerer seg nesten i forhold til det at man lever i NATO-Norge, altså. Det gjør veldig fler og fler og det blir sterkere og ... for meg selv har det vært en veldig klar utvikling akkurat som han Arild Asnes, fra å definere seg selv som psykologisk menneske, som et menneske på jorden, liksom, eller som et ensomt menneske eller isolert i jeg og sånt noe, fra det, også til å definere meg selv som et ... et ... en person som lever i et kapitalistisk samfunn, Norge, og så er spørsmålet hva skal man gjøre med det, altså.

Her er det gjort et klipp – kamuflert med et innstukket, nikkende programlederansikt.

Poenget er at da boka begynner, så står han altså da i siste fase, nesten, altså i en slags altså å ha vært da kan man si har man nå definerer seg politisk nå gjennom flere år, kan man si, fra omkring fra 1967 har man altså, har Arild Asnes altså definert seg politisk og den boken begynner da i 1970. Han er da jevnaldr ... han er altså da, kan man si, definert som uavhengig sosialist i ... i en rekke år og gjennomlevd den problematikken veldig sterkt, og det kommer en ... får en mye, mye klarere oppfattelse av dette her, egentlig veldig uutholdelig situasjon, altså, egentlig er det å være en uavhengig sosialist i seg selv en ... en selvmotsigelse, det er en veldig ... uavhengig sosialist er i seg selv et absurd begrep, altså. Den absurditeten som det ligger i ordet, altså det, den opplever han veldig sterkt, altså. Han er ... altså personen er altså da forfatter, han er ... han skriver at han er en av verdens frieste menn, for altså, fordi han, ja fordi han har utstrakt grud [?]... han kan gjøre hva som helst, han kan skrive hva som helst, han kan gi uttrykk for hvilken som helst mening han vil. Og ... og ... og ... han kan være samfunnskritisk, han kan fordømme samfunnet så mye han vil, men altså, det bare fører til at det egentlig det at han styrker det samfunnet, i og med at han ... fordi at det er ingen som bryr seg om hva han sier, egentlig, han sier det bare innen en sånn ... en kulturgetto. Men altså, men altså fordi at folk ser ham i den kulturgettoen, det er jo egentlig at det er... at det er en utstrakt frihet for ham der, altså. Det er utgangspunktet for dette, altså.

Annet og tredje kapittel handler altså om hvordan ... hvor han gradvis begynner å se på arbeiderklassen som en, begynner liksom å ... oppdage den, på en måte, altså. Og hvordan altså utviklingen fra, fra en uavhengig sosialist som en illojal person i et ... innenfor ... innenfor et borgerlig, småborgerlig mønster, til en solidaritet med arbeiderklassen, gjennom da å ... gjennom da å tilslutte seg en organisasjon som ... som ... som står på ... som har en teori, altså ... som ... som tjener arbeiderklassens objektive interesser.

Så kommer Økland ham til unnsetning og begynner å forklare boka på en annen måte: «Det er visse ting som er satt i fokus ...», og så videre, men det virker ikke som om Solstad er helt komfortabel med dette. Han stoler ikke på Økland. Han stoler kanskje ikke på noen. Og når Økland er ferdig, fortsetter Hageberg:

Har du noko slags klar forestilling om kven Arild Asnes 1970 er skreven for? Kva som er publikum for den?

Ja, det har jeg veldig klart. Altså, eh... den er skrevet for det samme publikum som jeg har skrevet alle mine andre bøker for. Altså, det er et publikum ... jeg tror jeg har skrevet det i boka til og med hva slags publikum ... jeg tror første side det står egentlig hvem boken er skrevet for, det er altså et intellektu ... altså folk ... det

jeg vil kalle for intellektuelle, altså. Venstreorienterte intellektuelle, for å bruke en sekkebetegnelse ... altså folk som er uavhengige sosialister, altså. [Det står ikke noe om dette innledningsvis i boka].

Trur du at boka vil forandra dei?

Altså, jeg ... for det første tror jeg ikke at folk ... jeg tror at veldig få, i hvert fall, som leser boka sier: «Aha, nå skjønner jeg alt sammen, nå er jeg blitt kommunist.» Det tror jeg ikke. Men jeg tror ikke forandringer skjer så ... jeg tror ikke ... jeg tror det er veldig ... men jeg tror at altså, jeg tror ... men jeg tror, jeg håper iallfall, og tror ... ja, hvis boka er god, hvis boka er god, så vil den være med på å få folk, få endel folk til å bevege seg i den riktige retning som er riktig og som er helt nødvendig.

Så klipper programmet over til en gå-scene i Botanisk have i Oslo, en scene som nok er spilt inn senere. Kanskje intervjueren har fått tips av noen overordnede i NRK-systemet om å prøve å være litt kritisk til noen problematiske aspekter ved Solstads ideologi? Forfatteren rusler med hendene i frakkelommene og senket blikk og prøver å formulere noen tanker rundt ytringsfriheten – et tema han jo skal komme tilbake til noe nærmere vår egen tid. Hageberg, i parkas, går tett opptil ham, han formelig henger på Solstad som en klegg, det virker nesten som om han ønsker å gå i ett med intervjuobjektet:

Hvis boka mi blir tolket slik at jeg mener at det ... at ... at den som for eksempel er uavhengig sosialist dermed spiller en ... la oss si en reaksjonær rolle, så ... så er det gærnt, altså, helt opplagt gærnt. Det er klart det at ... altså jeg tenker på det første kapitlet, hvor jeg særlig tar de tingene opp, og da særlig går da veldig hardt til, går veldig hardt til mot, mot selve de borgerlige, den borgerlige friheten, som en kritisk ... en kritisk uavhengig sosialist har, og viser hvordan den, hvordan den er en skinnfrihet, men ... og hvis jeg blir tolket slik at jeg dermed går ... ikke dermed vil være med på å forsvare de borgerlige, de borgerlige frihetene, og dermed ikke forsvare kritiske, uavhengige sosialister når de for eksempel kan, vil bli angrepet, om det vil bli anslag mot det frie ord, så er det feil, altså. Det er klart, og det er kanskje ikke kommet i den situasjonen boken er skrevet i, i første kapittel og sånt, så kommer det ... så kan det lett bli tolket i den retningen. Men det er jo ... men det ... men det stemmer ikke, altså. Senere i boka så kommer jeg opp, kommer jeg tilbake til det at man ... at ... at det er nødvendig å forsvare de borgerlige rettighetene. Og det er klart at det er en ting som kan bli veldig aktuelt, i de årene som kommer.

Så er vi inne i Økland-stua igjen, og Hageberg foredrar videre, salvelsesfullt:

«Svært viktig for Asnes er utopien, ei grunnleggjande framtidsvon. Noko av det som får han til å slutta seg til marxist-leninistane, det å ta det avgjerande steget, det er at han ser at dei har ein utopi. Den er enkel og vakker: Ærlig manns arbeid blir ikke utbyttet. Det er arbeidet som er utopien. Den vakre drømmen om arbeidet vårt, alles arbeid.»

Etter dette går programmet over til å handle om Øklands roman av året, *Galskap* – en underholdningsroman, og Økland viser at han har et noe mer nyansert syn på samfunn og forandringer, arbeid og virkelighet, individer og individualisme. Økland er ikke nyfrelst. Han har ikke funnet ut av modernitetens gåte, men han har heller ikke problemer med å more seg over den. Solstad grubler. Når han på sin side skal (må) kommentere Øklands bok, er det ikke lett å skjønne hva han

ønsker å mene. Men han melder iallfall uenighet. Nokså bistert. Mot slutten av programmet vender Hageberg tilbake til Solstad:

Arild Asnes meiner at revolusjon er nødvendig. Meiner du det?

Ja, det gjør jeg. Men jeg vet ikke om det ... om det er vits i å sitte og snakke om det her nå, altså. Altså, hvis jeg får to minutter på å si noe sånt som altså tross alt må utvikles mye mer, altså, slenge ut noe sånn selskapsprat om revolusjonen synes jeg er veldig gærnt, altså.

Her klippes det inn et bilde av Hageberg som rynker brynene og ser skeptisk ut. Og Økland overtar igjen med formidlende og formildende utsagn. Han er tydeligvis «the good guy».

Økland er ikke bekymret for det politiske, men vil gjerne være imøtekomende mot Solstad, sin gamle Profil-venn og modernistiske kollega – de skrev jo sammen det absurdistiske – noen ville kanskje si «fjollete» – teaterstykket *Georg: sit du godt?* i 1968. Det er tydelig at Solstad er på et annet sted, eller kanskje snarere – at han vil være på et annet sted, at han vil tro at han er et annet sted. Engstelsen for «den psykologiske romanen» er gjennomgående, men det var vel aldri noe annet enn nettopp det Solstad skrev.

EN PLUTSELIG FASCISERING AV NORGE

Vår sommargjest – Sigurd Allern – i samtale med Per Øyvind Heradstveit og Andreas Skartveit, fra 1972 – like før EEC-avstemningen

Sigurd Allern sitter i en diger, modernistisk, svingbar lenestol med cordfløyels-trekk. Kroppen hans er helt rolig, kanskje stiv. Under intervjuet forblir han kontrollert, med få håndbevegelser, lite mimikk. Når han skal svare på spørsmålene, ser han ofte bort, ut i ingenting, som om han henter de riktige tankene sine fra et lager inne i seg.

Hans formuleringer er gode, han er svært høflig, han kommer ikke med noen frekke, forhånende utfall – slikt som om er så typisk for lederkollegaene fra Bryn-Hellerud. Allern lytter rolig, han resonnerer, han virker til stede, men han er naturligvis flink til å foreta hendige avsporinger når han trenger å komme inn på egne premisser og ut av spørsmålstillernes.

Ved første øyekast kan det se ut som det er en middelaldrende mann som sitter der, kanskje rundt 50. Han har tynt hår, men har gredd tre brede hentestriper over skallen. Under intervjuet beveger den fremste av disse stripene seg faretruende nedover, og på et tidspunkt foretar han en kjapp håndbevegelse som legger den tilbake på plass. En av intervjuerne, Andreas Skartveit, har forøvrig også en helt sprø hårsveis.

Men ved å se nærmere på mannen, bak det voksne skjegget og de seriøse brillene, ser man at han har et helt ungt ansikt. Ja, Allern er faktisk bare 25 år gammel under intervjuet, noe som er nesten umulig å forstå når man hører hva han snakker om og hvordan han gjør det. Men Allern har sin unge alder til tross faktisk vært med lenge – han var bare 21 da han ble formann i SUF i 1967, og 23 da han ble redaktør i Klassekampen i 1969.

Allern snakker nokså standard østnorsk, men har enkelte dialektale innslag. En pussighet er at han sier EC når han mener EEC, men det kan vel skyldes at han har sagt det – og sier det – så ofte at de to e-ene er smeltet sammen til én. Intervjuerne bruker imidlertid det av JA-siden foretrukne begrepet «EF».

«Vår sommargjest» er et langt portrett, det varer i en halvtime, og vi kan bare ta med noen sekvenser her.

PER ØYVIND HERADSTVEIT: Kan jeg få komme litt tilbake til gruppene, korleis dette er organisert, eg veit ikkje kva du kan opplyse om desse tinga, for eksempel kor mange medlemmar ... Kor mange tilhengarar reknar du no med at dine grupper har?

SIGURD ALLERN: Da må jeg si to ting. For det første at politikken våres, den er kjent, den er offentlig, den kan vi diskutere når som helst og der forsøker jeg ikke å stikke noe under jorda. Verdens Gang offentliggjorde våre statutter, våre mål om revolusjon, som om det var sensasjoner. De var blitt solgt på stands i flere år før. Det var Michael Grundt Spang som gjorde det til sensasjon.

Men organisasjonen ... der har vi et prinsipp, som vi opprettholder og som jeg også opprettholder her, og den sier vi, den er vi nødt til å holde hemmelig.

ANDREAS SKARTVEIT: Koffor det?

SA: Fordi at vi ikkje lever i et samfunn som vi kan kalle et folkestyre, i den forstand at folk har makten. Fordi at ... vi har visse borgerlige demokratiske rettigheter, en viss frihet til ytring, om ikkje så veldig store muligheter fordi monopola kontrollerer avisan, vi har en viss frihet til organisering, ja, og vi har mange saka vi sett pris på. Men grunnleggende så er det her et diktatur. Og monopola kan bestem politikken i det store og det hele, i grunntrekkan.

AS: Kan de det? Eg vil gjerne gå nærare inn på det du seier, fordi eg har vondt for å tenkja meg eit samfunn på vårt utviklingstrinn, som er friare og meir liberalt enn det norske. På vårt utviklingstrinn.

SA: Jeg kan tenke meg mange, men det kan vi komme tilbake til.

AS: Ja, kan du det?

SA: Bare først: Koffor er det sånn at vi har et sånt kapitaldiktatur som jeg sa? Jeg mener at du ser det på en del sånne saker som lager problemer for arbeidsfolk. Er det de som ønsker de, er det de som har skapt de? Ta for eksempel sånn ... det harde arbeidspresset på bedriften. Spørsmålet om utsettinga, spørsmålet om stemplinga, spørsmålet om det tempoet som driv produksjonen i været, men som slit ned folk, som fører til økt utbytting. Er det arbeidsfolk som har ønska det? Eller kapitalen som har dreve det fram? Spørsmålet om strukturrasjonaliseringa, det at folk blir tvangsforflytta inn til byan, der ikkje folk engang kan velge hvor de ... hvor de vil bo, altså, fordi arbeidsplassen legges i sentrumene. Det med naturødeleggelse og sånne ting. Er det ... er det arbeidsfolk som ønsker det, eller er det kapitalen, som nettopp fordi dei har de sånn ... de store avgjørelsan i sin hånd, altså, uansett hvor mye Stortinget kan flikke og flakke på i tillegg, som ... som gjør at det her blir ... blir sluttresultatet, altså. Det er det vi kaller et sånt reelt kapitaldiktatur, men med sjølsagt visse demokratiske friheter som er nødvendige og vi kan sette pris på.

Og når vi da sier at det her med sikkerheten er nødvendig, når vi sier at illegal

organisering også i nåværende, fredelige forhold for revolusjonære er nødvendig, så går det på at det også innenfor det her borgerdemokratiet, finnes fascistiske deler. Det norske politiet har sin overvåkingstjeneste, sin sikkerhetstjeneste i forsvaret ...

PØH: Er dei interessert i dine grupper? Har de inntrykk av det, at de er under oppsikt?

SIGURD ALLERN [flirer hånlig og kaster hodet bakover]: Det har vi jo erfart i mange, mange år. Spørsmålet om overvåking av demonstrasjoner, spørsmålet om avlytting, spørsmålet om fotografering og filming av folk.

PØH: Men de gir jo ut hemmelig avis også. Føler du at det er nødvendig i et samfunn som Norge, der jo alle kan gje ut dei skrifty dei vil?

SA: Vi ... har som sagt det prinsippet at de politiske sakene, det er ikkje noko med dem, men organisasjonen, navnet på medlemman, hvor mange, hvor folk finnes, alt mulig sånt ... hvorfor må vi holde det hemmelig. Hva skjedde i Danmark i 1940? Under den tyske okkupasjonen, da du fikk plutselig over natta en fascistisk makt-overtakelse. De kunne gå rett inn i arkivan, hente opp det som sikkerhetspolitiet hadde lagra av oversikter over kommunister, andre progressive og revolusjonære, og deretter gjennomføre omfattende arrestasjoner. Det samme gjennomførte de i Hellas i 1967. Og det er sånne saker, både på spørsmålet om utenlandsk intervensjon og på spørsmålet om en plutselig fascisering av Norge, som gjør at vi, vi ønsker ikkje å opptre som om sånt ikkje kan skje, altså.

DETTE STÅR OM HVILKEN KLASSE SOM SKAL HA MAKTA

Sekvens fra «På sparket» – med Per Øyvind Heradstveit og Frantz Saksvik – gjester Jan Brøgger og Pål Steigan.

Her er det igjen et forsøk på å sette Steigan fast på hemmelighetskremmeri, infiltrering og bevæpning. Denne gangen har NRK alliert seg med den framtrepende antikommunisten, katolikeren og antropologen Jan Brøgger, som akkurat var kommet ut med en bok der han advarte mot maoistenes metoder og innflytelse.

PÅL STEIGAN: Nei, vi er ikke redde, men vi tar våre forholdsregler.

FRANTZ SAKSVIK: Ja. Og det vil si det samme som blant annet å arbeide i hemmelighet?

PS: La meg si det sånn, dette er en lang klassekamp mellom arbeiderklassen og andre grupper av folket på den ene sida, og borgerskapet, staten, på den andre sida, og dette står om hvilken klasse som skal ha makta i samfunnet. Borgerskapet er villig til å bruke de mest ekstreme metoder for å beholde sin makt hvis det kommer til at arbeiderklassen skal kunne ta over den. Og dette er også kjent for arbeiderklassen, for eksempel arbeidere i streik, holder ofte sin streikekomité hemmelig – for at ikke represalier skal rettes mot de som står i ledelsen for kampene.

FS: Er det derfor riktig som det står i et notat jeg har her, at man for eksempel i forsvaret, må innstille seg på å arbeide hemmelig og illegalt, altså.

PS: Ja. Det er riktig.

PER ØYVIND HERADSTVEIT: *Gjør de det i dag, altså? Arbeider etter disse retningslinjene som her står sitert i en brosjyre, nemlig at «du», nemlig soldaten, «må derfor innstille deg på å arbeide konspirativt og illegalt»?*

PS: Kjenner ikke hvor du har sitatet fra.

PØH: *Ja, det er et sitat i frå Kommunistisk Ungdom. Går du inn for det synspunktet eller tar du avstand frå det?*

PS: Det er helt opplagt at de væpna styrkene, hæren, forsvaret, det er borgerstatens kjerne, det er den de vil sette inn mot arbeiderklassen dersom det kommer til en revolusjon, og da vil forsvarsledelsen vite å nøytralisere den de vet innafor ... innafor hæren som kan støtte arbeiderne.

PØH: *Slik at der føler de at de må arbeide konspirativt og illegalt, altså.*

PS: Ja, undertrykkinga i forsvaret er såpass hard at du kan ikke stå fram offentlig og si alt mulig sånn atte befalet har kjennskap til det.

FS: *Med andre ord, det kan altså være en rekke mennesker som står tilsluttet AKP (m-l) som man da egentlig ikke vet er dette, fordi de arbeider i det skjulte, altså.*

PS: Ja, det går jo fram av det jeg har sagt, at ikke alle medlemmer er offentlige.

PØH: *Et annet punkt som som har vore framme her er jo dette med ... med ... altså metoder som tar sikte på at de skal vere førebudde til å bruke vold, i sin tid. Og jeg siterer her da fra en brosjyre som heter «Proletariatets demokratiske diktatur», som er skreven av Tron Øgrim, og jeg vil spørre om du er enig i det som her står, på dette punkt, nemlig at «proletariatets diktatur må bruke vold for diktatorisk å undertrykke folkets fiender.» Står det ved lag i dag?*

PS: Ja, det er svært riktig. Men jeg skulle like å kommentere Brøggers synspunkt som går ut på at han angivelig skulle representere det liberale demokrati, mens vi da liksom skulle representere noe slags maktmennesker. Dette liberale demokratiet til Brøgger, det gir en ... en sjefsdirektør anledning til å sparke tusenvis av arbeidere. Det er den typen demokrati som Brøgger står for. Brøgger utelater fullstendig at i vårt samfunn er det de store monopolene og staten som har makta.

PØH: *Jeg kom over en annen ting også som de har offentliggjort her, og som det kan vere interessant å vite om framleis står ved lag, dette står i Røde Fane i et nummer i 1972. Jeg siterer: «Den borgerlige hæren må oppløses, «rettsapparatet» – i anførselstegn – må rives ned, høyesterett og dommerne avsettes, politiet må oppløses. Er dette framleis et aktuelt siktemål for AKP?»*

PS: Det der er et utkast til vårt program. Vårt program foreligger også, det kan jeg skaffe deg. For øvrig så beskriver det en revolusjonær situasjon, og i en slik revolusjonær situasjon så vil hele det nåværende statsapparatet settes inn mot arbeiderklassens interesser, direkte mot arbeiderklassen. Og arbeiderklassen må skape sin egen stat.

PØH: *Så planen er at alt dette skal vekk når de da ein dag eventuelt overtar?*

PS: Historia viser at det er det som er nødvendig. Det nytter ikke å bygge videre på det eksisterende statsapparatet i dag fordi det er skapt for å undertrykke folket.

FS: *Dere må med andre ord drive propaganda for en revolusjon.*

PS: Ja.

FS: *For å fremelske ...*

PS: Men vi kan ikke gjøre revolusjonen, på vegne av klassen.

FS: *Nei, men dere ønsker å ... å få til en revolusjonær situasjon og propagandere for den?*

PS: Ja, ikke bare at vi ønsker å få den til, men vi mener at revolusjonen vil komme.

PØH: *Jan Brøgger, dette er jo her tale om ei lita gruppe, kvifor synst du at den er så farlig? Overdriver du ikkje mye i di bok?*

JAN BRØGGER: Hvor stor den er, får vi jo ikke vite. Vi vet jo at NKP har 1000 medlemmer cirka, fra 900 til 1100, og det er vel nytteløst å spørre Steigan hvor mange AKP (m-l) har, men om jeg antyder 5000, så kan vel det være rimelig å vente at det er antallet. Vi vet jo at ved den russiske revolusjonen så klarte 30 000 å ta herredømme i et land på 100 millioner. Jeg har lyst til å spørre Steigan, men jeg skal svare nesten selv på dette, hvordan han mener, at han med sine 5000 medlemmer skal kunne lede den norske arbeiderklasse som allerede har sine organisasjons... og sine demokratiske organisasjoner. Jeg går ut fra at dette bare kan gjøres gjennom veldig dyktig bruk av Dimitrovs infiltrasjonsmetoder, hvor man bruker enhver organisasjon, det er nesten ikke den ... en organisasjon kan nesten ikke være liten nok for å få ml-ernes oppmerksomhet i dag. Forsvaret har vært nevnt, det er mange andre som kunne nevnes. AKP (m-l) arbeider med minst 40 forskjellige dekkorganisasjoner, og dette er løsningen på det lille antallet de har, de kan ikke få makten her i landet ved noen demokratisk metode fordi det norske folk er helt uinteressert i å frata ... fratas makten på denne måten. I ... det er ... makt vil alltid bli misbrukt. Derfor er denne delingen i Norge, av makt mellom forskjellige elitegrupper, med politisk, kulturell, kirkelige ledersjikt som er uavhengig av hverandre, de kan holde hverandre i sjakk. Men hvis Pål Steigan og hans likemenn får makten, så vil de etablere et nådeløst elitemonopol og erobre kontrollen over alle organisasjoner og konkurrerende elitegrupper.

FS: *Ja men, før Steigan får svare nå, i og med det er så få som du selv sier, Brøgger, er det da så farlig?*

Pål Steigan i ulike tv-utgaver.

